

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_15583

151ο
ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να επιλέξετε και να γράψετε την ορθή απάντηση για καθεμιά από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

(μονάδες 10)

I. Σε ποια από τις παρακάτω προτάσεις η λέξη «φιλοσοφία» χρησιμοποιείται κυριολεκτικά;

- α. φιλοσοφία της εταιρείας μας είναι η διασφάλιση της ανταγωνιστικότητά της
- β. το νέο πρόγραμμα σπουδών εισάγει μια διαφορετική φιλοσοφία
- γ. η φιλοσοφία είναι σκέψη πάνω στην ίδια τη σκέψη και τις δυνατότητές της
- δ. οι καιροί απαιτούν αλλαγή φιλοσοφίας

Σωστή απάντηση: γ.

II. Οι αρχαίοι σκεπτικιστές φιλόσοφοι στο ερώτημα αν είναι δυνατή η γνώση δέχονται ότι:

- α. η γνώση είναι κάτι απολύτως εφικτό
- β. οφείλουμε να μην παίρνουμε θέση για τίποτα και να τηρούμε στάση ουδετερότητας
- γ. αμφισβητούν την άποψη ότι η γνώση είναι ανέφικτη
- δ. η εμπειρική παρατήρηση διασφαλίζει την αλήθεια των πεποιθήσεών μας

Σωστή απάντηση: β.

III. Ανιχνεύω τα όρια των λογικών μου ικανοτήτων όταν:

- α. επιχειρώ να αιτιολογήσω ακόμη και τις βασικές μου πεποιθήσεις
- β. είμαι βέβαιος ότι ο ήλιος θα ανατείλει την επόμενη ημέρα
- γ. εμπιστεύομαι απόλυτα τις αισθήσεις και τη λογική μου
- δ. αποδέχομαι άκριτα τις απόψεις των άλλων

Σωστή απάντηση: α.

IV. Αντιφατικές είναι δύο έννοιες όταν:

- α. βρίσκονται στα άκρα μιας κλίμακας εννοιών
- β. ανάμεσά τους υπάρχουν άλλες ενδιάμεσες έννοιες

γ.η μία είναι άρνηση της άλλης, χωρίς να υπάρχει τίποτε ενδιάμεσο ανάμεσά τους
δ.έχουν ίδιο πλάτος και βάθος

Σωστή απάντηση: γ.

V.Χαρακτηριστικό γνώρισμα του σύγχρονου δημοκρατικού πολιτεύματος είναι:

- α.η προσωπική συμμετοχή όλων των πολιτών στη διακυβέρνηση
- β.η εκχώρηση της εξουσίας για διακυβέρνηση σε μια κεντρική αρχή
- γ.κατ' αρχήν λαϊκή κυριαρχία, σεβασμός στην αρχή της πλειοψηφίας και στα βασικά ατομικά δικαιώματα όλων των πολιτών
- δ.η επιβολή της άποψης της πλειοψηφίας στη μειοψηφία

Σωστή απάντηση: γ.

1β.Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: Ιδέες(Πλάτων), μονισμός, κατηγορική προσταγή.

(μονάδες 15)

Ιδέες (Πλάτων) = είναι πράγματα υπαρκτά, ανεξάρτητα από τον αισθητό κόσμο, αιώνια και αμετάβλητα, που μπορούμε να τα προσεγγίσουμε και να τα γνωρίσουμε μόνο με το νου και όχι με τις αισθήσεις.

Μονισμός = φιλοσοφική θεωρία που δέχεται ότι υπάρχει μία και μόνη ουσία στο σύμπαν. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η θεωρία του Σπινόζα για την ουσία, που την ταυτίζει με το Θεό ή τη φύση, και η θεωρία του Χέγκελ για την απόλυτη ιδέα. Γενικά, μονιστική είναι κάθε θεωρία που υποστηρίζει την ύπαρξη μίας και μοναδικής αρχής ή υπόστασης, είτε αυτή είναι υλική (υλισμός) είτε πνευματική (ιδεαλισμός).

Κατηγορική προσταγή = βασική αρχή της καντιανής ηθικής. Σύμφωνα με αυτήν, το υποκείμενο της πράξης πρέπει να πράττει έτσι, ώστε να μπορεί να θέλει ο γνώμονας της πράξης του να χρησιμεύσει ως καθολικός νόμος και να μεταχειρίζεται την ανθρωπότητα στο πρόσωπό του και στο πρόσωπο των άλλων πάντοτε ως (αυτό-)σκοπό και ποτέ μόνο ως μέσο.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Να αναπτύξετε με συντομία το φιλοσοφικό περιεχόμενο της πρότασης του Ντεκάρτ «cogito, ergo sum» (=σκέφτομαι, [άρα] υπάρχω), με αναφορά και στη χρήση του συμπερασματικού ergo(=άρα).

(μονάδες 12)

Ο Ντεκάρτ ισχυρίστηκε ότι συχνά οι αισθήσεις μας μάς εξαπατούν και υποστήριξε ότι δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε με βεβαιότητα την κατάσταση του ονείρου από εκείνη της εμπειρίας μας, όταν είμαστε ξύπνιοι. Επίσης, αναρωτήθηκε αν μπορούμε να

δεχτούμε με ασφάλεια ακόμα και λογικές και μαθηματικές αλήθειες, που φαίνεται να μην αλλάζουν ακόμα και όταν κοιμόμαστε, υποθέτοντας ότι αυτές οι αλήθειες θα μπορούσαν να μην ισχύουν στην πραγματικότητα, αλλά κάποιος «μοχθηρός δαίμονας» να μας κάνει να τις πιστεύουμε. Ωστόσο, ο Ντεκάρτ επισήμανε ότι για ένα πράγμα μπορεί κανείς να είναι βέβαιος: ότι τη στιγμή που αμφιβάλλει για την αλήθεια οποιασδήποτε πεποίθησης, αφού μπορεί να ονειρεύεται ή και να τον εξαπατά κάποιος «κακός δαίμονας», πρέπει να υπάρχει ο ίδιος για να αμφιβάλλει, να ονειρεύεται ή να εξαπατάται. Όλες αυτές είναι μορφές σκέψης και το άτομο, καθώς σκέφτεται, κατανοεί ότι πρέπει να υπάρχει για να μπορεί να σκέφτεται. Αυτό είναι το νόημα της φράσης «cogito ergo sum», ότι αφού μπορώ και σκέφτομαι, άρα χωρίς αμφιβολία υπάρχω, ζω. Ο Ντεκάρτ προτείνει να εφαρμόσουμε τη μέθοδο της συστηματικής αμφιβολίας: μάς ζητά να διανύσουμε το πλήρες φάσμα των πεποιθήσεών μας και να επιλέξουμε στο τέλος της διαδικασίας, αυτές για τις οποίες στάθηκε αδύνατον να αμφιβάλουμε. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Ντεκάρτ, έχουμε κάποιες βασικές ιδέες οι οποίες έχουν εμφυτευθεί στο νου μας από το Θεό. Τις εμφυτες αυτές ιδέες τις συλλαμβάνουμε εννοιακά και άμεσα, χωρίς να χρειάζεται να ακολουθήσουμε κάποια συλλογιστική πορεία. Επομένως, στη φράση «σκέφτομαι, [άρα] υπάρχω» το συμπερασματικό *άρα* δε χρειάζεται, εφόσον προβάλλει στο νου μας με άμεση βεβαιότητα και δεν αποτελεί συμπέρασμα μιας συλλογιστικής διαδικασίας.

2β. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι ηθικές κρίσεις δεν είναι παρά μόνο εκδηλώσεις υποκειμενικών προσωπικών συναισθημάτων. Να αναιρέσετε τη συγκεκριμένη άποψη.

(μονάδες 13)

Πολλοί πιστεύουν ότι οι ηθικές κρίσεις δεν είναι τίποτε άλλο από εκδηλώσεις υποκειμενικών συναισθημάτων τις οποίες δεν μπορούμε να τις ελέγξουμε με ορθολογικό τρόπο. Παρ' όλα αυτά, τη συγκεκριμένη άποψη μπορούμε να την αναιρέσουμε, αν σκεφτούμε ότι πολλές φορές στην καθημερινότητά μας, προκειμένου να υπερασπιστούμε τις ηθικές μας πεποιθήσεις, χρησιμοποιούμε λογικά επιχειρήματα. Αυτό σημαίνει, λοιπόν, ότι υπάρχουν κάποια κριτήρια που ορίζουν τις ηθικές πράξεις και άρα η ηθική δεν είναι αποκλειστικά θέμα προσωπικών κρίσεων. Επιπροσθέτως, όσον αφορά τις ηθικές κρίσεις που έχουν κάποια συναισθηματική βάση, δεν είναι απαραίτητα και εκδηλώσεις υποκειμενικών συναισθημάτων, γιατί πρέπει να λάβουμε υπόψιν μας ότι όλοι οι άνθρωποι από τη φύση μας είμαστε προικισμένοι από μια στοιχειώδη ευαισθησία και από ένα συναίσθημα συμπάθειας προς τους άλλους ανθρώπους που εκδηλώνεται ακόμα και όταν βρισκόμαστε σε φυσιολογική ψυχική κατάσταση(η παραπάνω προσέγγιση αποτελεί άποψη του Χιουμ).

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου